

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد / بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم / از آن به که کشور به دشمن دهیم

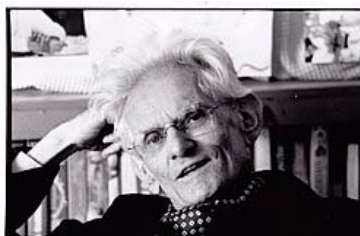
www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: میشل وره
برگردان: حمید محوی
۲۴ نومبر ۲۰۲۲

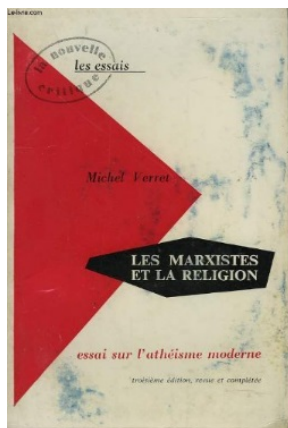

میشل وره در سال ۲۰۰۹ - Michel Verret

مارکسیست ها و دین-۱

درنگی درباره خداناباوری مدرن

پیشگفتار مترجم

در این جا کشف کتاب «مارکسیست ها و دین» با عنوان فرعی «درنگی در باب خداناباوری مدرن» را مدیون ایو کینیو هستیم که آن را در کتاب «نقد دین» در باب شیادی اخلاقی، فکری و سیاسی^۱ به عنوان یکی از کتاب های مرجع در زمینه خداناباوری در قرن گذشته معرفی کرده است. نظر به اهمیت موضوع دین و خصوصاً دین در جایگاه حکومت دینی (تئوکراسی) و نقد آن در جامعه ایرانی خودمان و حجم قابل توجهی از کتاب، مقاله و رویدادهای روزمره در کشور ما که با موضوع دین در هم آمیخته، و خاصه وقتی که متأسفانه توهین به مقدسات و خشونت رایگان لفظی بین برخی محافل ایرانی به جای نقد دین خود نمائی کرده و به امری رایج تبدیل شده، ترجمه کتاب حاضر به زبان فارسی می تواند به طور مشخص و به شکل فروتنانه

دست کم به یکی از پرسش ها وقتی که با پشت دست کنار گذاشته نشده و کمتر مطرح بوده پاسخ بگوید و نشان دهد که مارکسیست ها درباره دین چه می اندیشند و چگونه با آن رفتار می کنند (...) و به این علت که مارکسیسم را گاهی در عین حال سوسیالیسم علمی نیز نامیده اند، میشل وره در این کتاب گوئی به نوعی خاص درباره رفتار علمی و عملی با

¹ Yvon Quiniou : Critique de la religion. Une imposture morale intellectuelle et politique. Editions la ville brûle, 2014. P.9

دین و با جامعه دین باور سخن می گوید. به این معنا که به ما می گوید که کنشگران سوسیالیست در مبارزه طبقاتی با رعایت آزادی بیان و عقیده چه رفتاری با دین داران باید داشته باشند، و طبیعتاً کلید واژه این رفتار «مدارا» خواهد بود، و با نمونه های تاریخی به ما نشان می دهد که خداناباوران و خداباوران در عرصه عملی دوشادوش یک دیگر در حل مسائل اجتماعی و یا در دوران جنگ علیه نازی ها پیرامون منافع مشترکشان متحد شده و مبارزه کرده اند و به این ترتیب می بینیم که عمل انسان ها نسبت به موضوع باورهای دینی در اولویت بوده است. نویسنده به ما یادآوری می کند که مارکسیست ها با شناختی که از ماتریالیسم تاریخی دارند نقش تمدن ساز دین و شرکت آن در فرهنگ عمومی را در دوران های گذشته هرگز نفی نمی کنند و فقط بر این باورند که از دورانی که شناخت علمی توسعه یافت نقش دین نیز به همان اندازه تنزل یافت.

دین دارای دو مفهوم کاملاً متفاوت است، مفهوم اول «تئولوگال» یعنی دینی که از سوی خدا برای راهنمایی بشریت فرستاده شده و مفهوم دوم متعلق به آنتروپولوژی قرن نوزدهم و خیلی تازه است: دین را به عنوان نخستین شکل سازمان دهنده جامعه می داند و تاریخ به عنوان در خروجی از این الگوی دینی است و نشان از این امر دارد که دین را انسان ها به وجود آورده اند و ما با مارکسیسم و فلسفه ماتریالیستی با همین مفهوم دوم سروکار خواهیم داشت.

این کتاب بین سال های ۱۹۶۰ و ۱۹۶۴ در دوران شکوفائی سوسیالیسم نوشته شده و علاوه بر این نویسنده بیشتر به مذهب کاتولیک در فرانسه اشاره دارد ولی در عین حال دین به طور کلی و عمومی مورد توجه او بوده، در نتیجه نوع دین و یا ظهور و سقوط موقتی سوسیالیسم به عنوان نظام حاکم در بخشی از جهان در دیدگاه مارکسیستی یا ماتریالیستی تغییر خاصی در اصل موضوع به وجود نمی آورد، به همین علت در ترجمه مطالب کتاب دائماً تشویق می شدم که موضوع را در پاورقی به دوران حاضر و مسائل مربوط به ایران بسط دهم ولی از آغاز کار با خودم عهد بسته بودم که از مداخلات شخصی در پاورقی خودداری کنم ولی در رعایت این قاعده ای که برای خودم تعیین کرده بودم کاملاً موفق نشدم، ولی البته این نوع مداخلات مترجم در پاورقی خیلی اندک خواهد بود.

در پایان این سطور باید اضافه کنم که گفتمان مارکسیست ها معمولاً خیلی ساده و روشن است، حال اگر در این جا احتمالاً خواننده به مورد ابهام آمیزی روبه رو می شود بی گمان مربوط است به کاستی های ترجمه. متأسفانه من در شرایطی به کار ترجمه می پردازم که با خوانندگانم هیچ رابطه ای ندارم و علاوه بر این از سرنوشت ترجمه هایم نیز کمتر مطلع به همین علت از خوانندگانم تقاضا دارم در صورتی که به نکته ابهام آمیزی برخورد می کنند با اطلاع رسانی جهت ارتقاء این نوشته به مترجم یاری رسانند. با وجود این امیدوارم که هیچ مشکلی در درک مطالب وجود نداشته باشد و این کتاب ارزنده برای علاقه مندان مفید واقع شود.

حمید محوی

پاریس/ ۱۸ نومبر ۲۰۲۲

زندگینامه میشل وره

میشل وره در ۶ نومبر ۱۹۲۷ در شهر کامبره به دنیا آمد و در ۲۸ نومبر ۲۰۱۷ در شهر نانت درگذشت، او فیلسوف و جامعه شناس فرانسوی بود.

پدر بزرگ میشل وره در شهر آرتوا (در شمال فرانسه استان پا دو کاله) به حرفه قصابی اشتغال داشت. پدر او الکساندر وره دامپزشک بود و در دوران جنگ جهانی دوم در مقاومت فرانسه در بطن جنبش آزادی شمال و شعبه فرانسوی انترناسیونال کارگری بسیج شد و سپس کارمند عالی رتبه دولتی و متعاقباً عضو شورای اقتصادی و اجتماعی بود.

میشل وره در شور و هیجان آزادی (آزادی فرانسه از اشغال نازی ها) در سال ۱۹۴۴ به جنبش جوانان کمونیست پیوست و در سال بعد به عضویت حزب کمونیست درآمد. در سال ۱۹۴۸ در مدرسه عالی پذیرفته شد، یعنی جایی که لوئی آلتوسر Louis Althusser او را برای دیپلم عالی فلسفه آماده کرد که در سال ۱۹۵۳ فارغ التحصیل شد. او با مجله دانشجویان کمونیست پارسی همکاری می کرد و بین سال های ۱۹۴۹ و ۱۹۵۰ ریاست هیأت تحریر آن را به عهده داشت و به همین گونه با مجله نوول کریتیک LA NOUVELLE CRITIQUE. در سال ۱۹۵۳ به عنوان استاد فلسفه در دبیرستان کلمانسو در شهر نانت تا سال ۱۹۶۷ تدریس می کرد. در همین سال ۱۹۶۷ تحت تأثیر ژان کلود پاسرون Jean-Claude Passeron به جامعه شناسی تغییر جهت داد. بین سال های ۱۹۵۸ تا ۱۹۶۷ عضو هیأت تحریر نوول کریتیک (نقد نوین) او مقالات متعددی با نام مستعار ژان نری Jean Néry منتشر کرد. یکی از این مقاله های او « تأملاتی درباره کیش شخصیت» است که طی آن برخی مسائل اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی و مسائل همه شمول از جمله در رابطه با حزب کمونیست فرانسه و انحرافات دیوان سالاری را مورد بررسی قرار داده است. یکی از فرازهای کتاب «مارکسیست ها و دین» نیز به همین موضوع «کیش شخصیت» اختصاص دارد.

در طول فعالیت حرفه ای اش در مقام استاد/پژوهشگر، او آزمایشگاه جامعه شناسی دانشگاهی را بنیانگذاری کرد: «آزمایشگاه مطالعات جامعه شناسی درباره طبقه کارگر» که هدایت آن را در دانشگاه نانت به عهده داشت. او «سه دیدگاه درباره کارگر فرانسوی، ۱۹۴۵-۱۹۷۵» را منتشر کرد: فضای کارگر، کار کارگر، فرهنگ کارگر، که نشان بارز آثار او در زمینه جامعه شناسی و نوع مسائلی است که مطرح می کند. فرهنگ کارگر خلاف دو اثر دیگر، مورد پذیرش ناشر دانشگاهی قرار نگرفت و به کمک مرکز ملی پژوهش های علمی (CNRS) در سطح کوچکتر منطقه نانت منتشر شد.

در سال ۱۹۷۸ بی آنکه مارکسیسم را نفی کند از عضویت حزب کمونیست فرانسه بیرون آمد. میشل وره با الیان برنباوم Eliane Berenbaum ازدواج کرد که روانشناس و کمونیست است، این زوج چهار فرزند به دنیا آوردند. میشل وره در ۲۸ نومبر ۲۰۱۷ در شهر نانت در سن ۹۰ سالگی دار فانی را وداع گفت.

آثار میشل وره

Ouvrages

- *Les marxistes et la religion : essai sur l'athéisme moderne*, [Éditions sociales](#), 1961
- *Théorie et politique*, Éditions sociales, 1967
- *Dialogues pédagogiques*, Éditions sociales, 1972
- *Le temps des études*, Champion, 1976
- *L'Espace ouvrier* (avec la collaboration de J. Creusen), Armand Colin, 1979
- *Le travail ouvrier* (avec la collaboration de P. Nugues), « collection U », Armand Colin, 1982 ([ISBN 2-200-31182-6](#))
- *La culture ouvrière* (avec la collaboration de Joseph Creusen), ACL édition, 44230 Saint Sébastien, 1988 ([ISBN 2-86723-025-X](#))
- *Éclats sidéraux*, Nantes, Éditions du Petit véhicule, 1992
- *Chevilles ouvrières*, [Éditions de l'Atelier](#), 1995 ([ISBN 2-7082-3117-0](#))

- *Métamorphoses ouvrières* (collectif), L'Harmattan, 1995 ([ISBN 2-7384-3865-2](#))
- *Dialogues avec la vie*, L'Harmattan, 1999
- *Textes cœurs*, avec Éliane Verret, L'Harmattan, 2001
- *Sur une Europe intérieure...*, L'Harmattan, 2001
- *Le vieux, le veuf*, L'Harmattan, 2003
- *Lectures sociologiques : Bourdieu, Passeron, Hoggart, Halbwachs, Janet, Le Play, Girard, Naville*, L'Harmattan, 2009
- *Moments de vie - itinéraire d'un intellectuel*, Prologue de Thierry Guidet, L'Harmattan, janvier 2019